

VA-handlingsplan

Del i VA-plan för Stenungsunds kommun

Stenungsunds
kommun

Fastställsedatum: 2022-09-08
Diarienummer: 2022/403
Beslut av: Kommunfullmäktige
Dokumentansvarig: Strategisk processledare Infrastruktur
Giltighetstid: Tillsvidare
Revideras: Minst vart 4:e år
Följs upp av: Infrastruktur
Typ av dokument: Plan

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Strategisk VA-planering i Stenungsunds kommun	5
1.1.3 Identifierade utmaningar enligt VA-översikten	6
1.1.2 Målbild och ställningstaganden	7
1.2 Metod och avgränsning	8
2 VA-utbyggnad	10
2.1 Behovet av en VA-utbyggnadsplan	10
2.2 VA-utbyggnadsplanens arbetsgång	10
2.3 VA-planområden samt analys	14
2.3.1 Enskilt VA-område	18
2.3.2 VA-bevakningsområde	18
2.3.3 VA-utredningsområde	18
2.3.4 VA-utbyggnadsområde	19
3 Åtgärder	20
3.1 Övergripande	21
3.2 Allmän VA-försörjning	24
3.2.1 Dricksvatten	24
3.2.2 Spillvatten	26
3.3 Enskild VA-försörjning	27
3.4 Dagvatten och skyfall	28
4 Genomförande och uppföljning	29
4.1 Genomförande	29
4.2 Uppföljning	30

Bilaga 1. Åtgärdslista

Bilaga 2. Manual för hantering av modellverktyget

Bilaga 3. Beskrivning av VA-planområden

Stenungsunds
kommun

Kontakt

Lisa Chohan Strömner

lisa.chohan-stromner@stenungsund.se

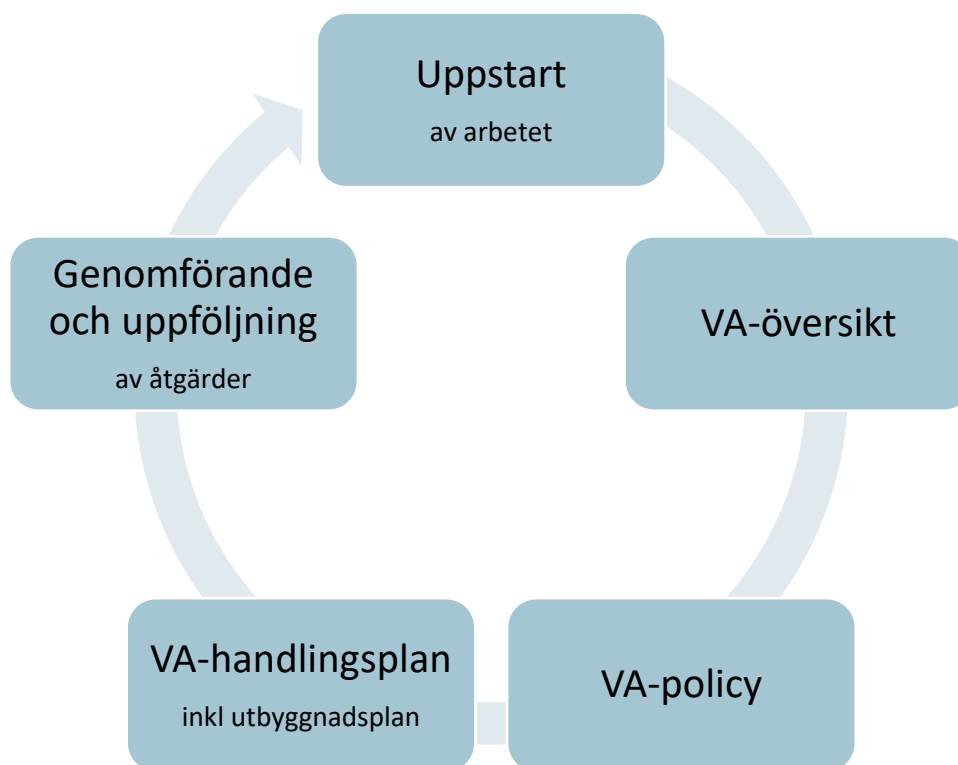
www.stenungsund.se

1 Inledning

1.1 Strategisk VA-planering i Stenungsunds kommun

Syftet med den strategiska VA-planen (vatten och avlopp) som Stenungsunds kommun tagit fram är att tydliggöra hur kommunen avser att arbeta långsiktigt med vattenförsörjning samt hantering av dag- och spillvatten, vidare kallat VA-försörjning.

VA-planen består av tre delar; VA-översikten, VA-policyn och föreliggande VA-handlingsplan. Arbetet har genomförts i flera steg i enlighet med Havs- och vattenmyndighetens rekommendationer¹ (se Figur 1). I VA-översikten har nuläget beskrivits tillsammans med en sammanställning av kommunens utmaningar och behov. Med dessa som utgångspunkt upprättades en VA-policy med målbild och tillhörande ställningstaganden. Arbetet har utförts i nära samarbete mellan kommunens styrgrupp, arbetsgrupp och politiker samt Sweco som processledare och författare av VA-planen. Detta dokument är kommunens VA-handlingsplan vars syfte är att tydliggöra vilka åtgärder som krävs för att ta sig från nuläget som beskrivs i översikten till den målbild som definierats i VA-policyn.

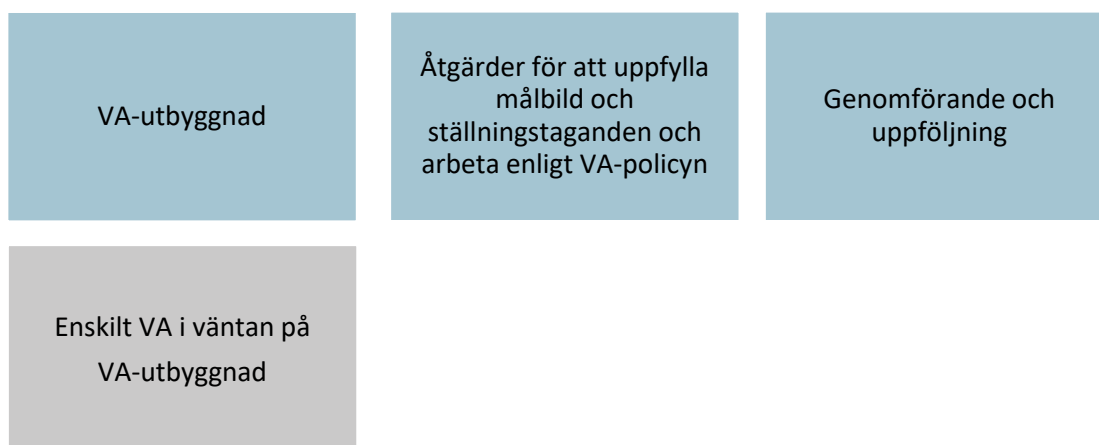

Figur 1. Stegen i en strategisk VA-plan enligt Hav:s vägledning.

¹ Havs- och vattenmyndigheten, 2014

VA-planen med dess olika delar fungerar som styrdokument och beskriver hur Stenungsund ska lösa VA-försörjningen både inom och utanför kommunalt verksamhetsområde. Med hjälp av VA-planen skapas en helhetsbild av VA-försörjningen i hela kommunen. Åtgärdsbehovet definieras vilket möjliggör en långsiktig ekonomisk planering.

VA-handlingsplanens fyra fokusområden listas nedan (Handläggningsrutin för enskilt VA i väntan på VA-utbyggnad utgör separat dokument och är därför gråmarkerad i figuren nedan):

1.1.3 Identifierade utmaningar enligt VA-översikten

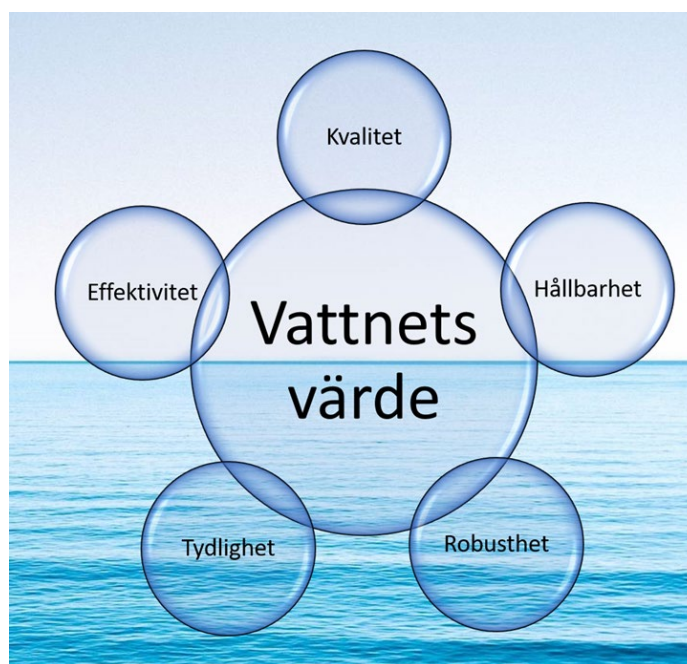
Nedan ges en kortfattad summering av de utmaningar som identifierats i kommunens VA-översikt:

- Att uppnå god status i samtliga vattenförekomster i enlighet med Vattendirektivet.
- Säkerställa att vattenskyddsområden motsvarar skyddsbehovet för kommunens vattenresurser.
- Hantering av den yttre hotbilden mot vattenförsörjningen samt informationssäkerhet vid behandling av kartunderlag.
- Säkerställa att kommunens vattenförsörjning är långsiktig och hållbar.
- Att säkerställa kommunens tillgång till råvattenuttag.
- Hantera den höga belastningen till reningsverken och den höga andelen tillskottsvatten i ledningsnätet.
- Tydliggöra ansvarsfördelningen kring kommunens uppströmsarbete.
- De allmänna ledningssystemen är gamla och är inte dimensionerade för framtida utbyggnad vilket behöver hanteras genom en långsiktig och hållbar plan för drift, underhåll och förnyelse.
- Att minska läckaget av dricksvatten i ledningsnätet.

- Att statusen på dagvattensystemet är oklar och att det sannolikt förekommer kapacitetsbrist.
- Oklar ansvarsfördelning för dag- och skyfallshantering vid planering, genomförande samt vid drift och underhåll.
- Det saknas en utbyggnadsplan för den allmänna VA-försörjningen och underlag för bedömning av vilka områden som är lämpliga för enskilt VA. Ett antal områden som är aktuella för exploatering är inte heller anslutna till det allmänna verksamhetsområdet för VA.
- Säkerställa att befintliga styrdokument aktualiseras kontinuerligt.

1.1.2 Målbild och ställningstaganden

I kommunens VA-policy framgår det att Stenungsunds arbete med VA-försörjning strävar efter att nå följande övergripande målbild:

Figur 2. Övergripande målbild för Stenungsunds VA-försörjning.

”VA-försörjningen i Stenungsund ska vara trygg, robust och hållbar över tid samt möjliggöra en hållbar utveckling i kommunen som helhet.

Det ska finnas en medvetenhet om vattnets värde och vad som är möjligt att göra för att bidra till en mer hållbar vattenanvändning.

Vatten är vårt viktigaste livsmedel. Därför ska Stenungsunds kommun arbeta för att samtliga invånare har tillgång till vatten av god kvalitet. VA-försörjningen ska utformas och skötas så att människors hälsa tryggas och att påverkan på miljön minimeras. Arbetet ska präglas av

långsiktighet, tydlighet och transparens där det ska vara lätt att göra rätt, både för politiker och tjänstemän samt de som bor och verkar i kommunen.

Stenungsunds kommun ska arbeta för att nå god status i samtliga vattenförekomster i kommunen. Hav, sjöar och vattendrag ska präglas av ett rikt växt- och djurliv samt erbjuda goda möjligheter till rekreation.

Vattnet i Stenungsund är en värdefull resurs som ska respekteras när beslut ska fattas. Därför ska en långsiktigt hållbar vattenförvaltning med hänsyn till målbilden, framtida klimatförändringar och framtida samhällsutveckling tillämpas.”

Därtill finns 26 ställningstaganden som tydliggör hur kommunen ska arbeta långsiktigt i frågor kring VA-försörjning. Det finns ställningstaganden av övergripande karaktär samt ställningstaganden för både allmän och enskilt dricks- och spillvattenförsörjning, samt dagvatten och skyfallshantering.

1.2 Metod och avgränsning

Arbetet med VA-handlingsplanen har letts av Sweco i samverkan med en förvaltningsövergripande arbetsgrupp på kommunen. Detta för att alla i kommunens organisation som är berörda av VA-försörjningsfrågor ska få möjlighet att påverka innehållet. Under arbetet hölls workshopar och arbetsmöten med arbetsgruppen. Behov och frågeställningar har förankrats även utanför arbetsgruppen, såväl bland tjänstepersoner (styrgruppen, se figur nedan) som i berörda politiska instanser.

Arbetets utgångspunkt har varit de befintliga underlag som funnits att tillgå samt det som arbetsgruppen presenterat vid workshops och arbetsmöten.

Projektorganisationen för VA-planen består av en styrgrupp och en arbetsgrupp med representanter från Stenungsunds kommun enligt tabellen nedan.

Arbetsgrupp		
Liza Nyman VA-Projektledare	Pernilla Larsson Exploateringsingenjör	Erica Ottosson Miljöinspektör
Lisa Chohan Strömner Strategisk processledare	Linnéa Skott Planarkitekt	Linus Persson Bygginspektör
Maria Alm Miljöstrateg	Torun Hultén Planarkitekt	Linda Källfelt Projektledare VA-drift
Karin Martinsson Miljöstrateg	Anna Zeffer Miljöinspektör	Alexander Andersen Samhällsplanerare
Victoria Lind Magnusson Utvecklingsledare Natur Miljö		
Styrgrupp		
Daniel Jerling Sektorchef Samhällsbyggnad	Camilla Svensson Verksamhetschef Infrastruktur	
Konsultstöd Sweco		
Tove Lindfors Uppdragsansvarig	Karin Heimdal VA-strateg	
Sofia Refsnes VA-strateg	Christina Wetterlundh Specialist	

2 VA-utbyggnad

2.1 Behovet av en VA-utbyggnadsplan

Det är 6 § i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) som reglerar kommunens skyldighet att förse ett område med allmänna vattentjänster. Enligt 6 § LAV, har kommunen ett ansvar att ordna vattentjänster (dricks- och/eller avloppsvatten) för bebyggelse som tillsammans bildar ett större sammanhang, om risk för människors hälsa eller miljön föreligger. Eftersom kommunens samhällsbyggnad går hand i hand med planering av VA-försörjning är det viktigt att skapa uppräta ett handlingsutrymme genom att i god tid identifiera potentiella §6-områden och skapa en långsiktig plan för VA-utbyggnad. Utan en plan för VA-utbyggnad riskerar kommunen att ställas inför förelägganden enligt 51 § Lag LAV om att inrätta allmänna vattentjänster i områden där man inte avsett bygga ut allmänt VA eller där man planerat att göra det vid ett senare tillfälle. VA-utbyggnadsplanen är även ett stöd för andra enheter inom kommunen samt utgör en bra grund för en tydlig kommunikation gentemot allmänheten, till exempel gällande prioriteringar. När planer, ärenden och beslut kommuniceras, motiveras samt hanteras på ett tydligt och enhetligt sätt ger det förutsättningar för en ökad förståelse och acceptans. Därmed kan arbetet bedrivas mer effektivt.

En god VA-planering ger kommunen möjlighet att styra i vilken ordning olika områden ska anslutas till den allmänna VA-försörjningen samt när planerad utbyggnation ske. VA-utbyggnadsplanen ökar därmed kommunens kontroll över VA-taxans utveckling.

2.2 VA-utbyggnadsplanens arbetsgång

Fastigheter inom verksamhetsområde för allmän VA-försörjning tillhör allmänt VA-område. Fastigheter i mycket gles bebyggelse, utanför allmänt verksamhetsområde, tillhör enskilt VA-område. Mellan dessa två ytterligheter finns områden med tät bebyggelse där det är enskild VA-försörjning idag.

I VA-handlingsplanen identifieras områden som skulle kunna utgöra så kallade ”större sammanhang”. Dessa områden benämns vidare som VA-planområden. I VA-planområden kan det finnas grund för att tillämpa § 6 LAV.

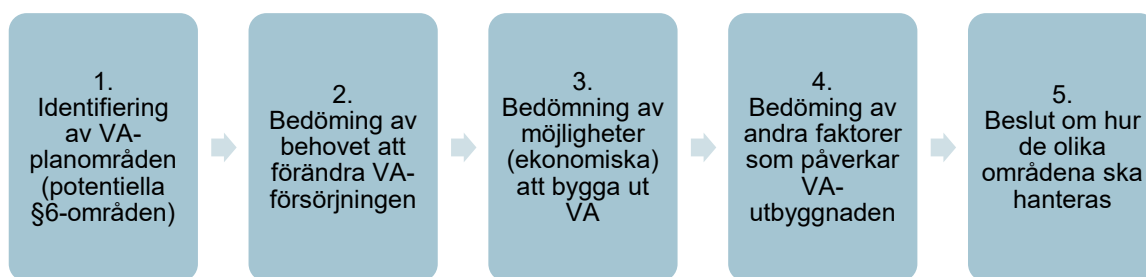
Det finns otydligheter i lagen kring vad som krävs för att bebyggelse ska utgöra ett så kallat större sammanhang. I förarbetena till lagen nämns 20–30 hushåll medan rättspraxis visar att så få som 8 hushåll kan utgöra ett större sammanhang. Gällande avstånd mellan husen anger rättspraxis i ett fall att 300 meter var för långt för att utgöra del av större sammanhang medan ett annat fall visade att 150–200 m var applicerbart.

VA-planområden i Stenungsunds kommun utgörs därför av bebyggelsegrupper som uppfyller följande kriterier; 20 hus eller fler med ett avstånd om 150 meter eller mindre mellan husen. I de identifierade VA-planområdena sker idag försörjningen av dricksvatten och omhändertagandet av spillvatten med enskilda anläggningar. De enskilda anläggningarna kan

vara brunnar och avloppsanläggningar för enstaka hushåll eller grupper av hushåll. Ledningsnät som utgörs av en gemensamhetsanläggning som är anslutna till den allmän VA-anläggning har i arbetet bedömts som enskilda anläggningar då dessa ej ingår i den allmänna anläggningen.

I

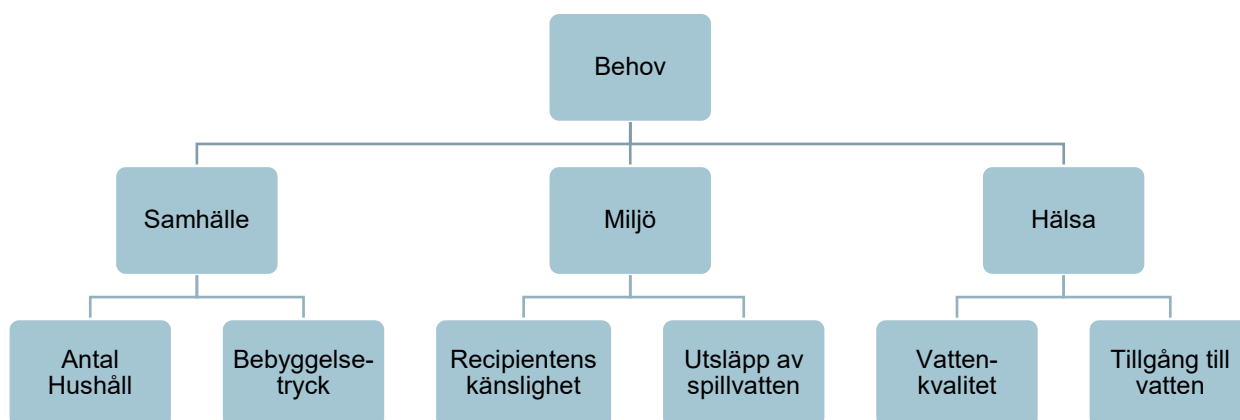
Figur 3 beskriver den arbetsgång som använts vid bedömning av de identifierade VA-planområden.

Figur 3. Arbetsgång för bedömning av VA-planområden.

De områden som utgör VA-planområden bedöms med avseende på flera kriterier som tillsammans bildar områdets behov av en förändrad vattenförsörjning eller avloppshantering. Detta görs för att kommunen ska kunna se vilka områden som är mest angelägna att arbeta vidare med. Det ger också en grund för prioritering av eventuell anslutning till allmän VA-försörjning eller andra förbättrande åtgärder. Klassningen av VA-planområdena görs utifrån arbetsgruppens bedömning av olika kriterier som inarbetas i Swecos bedömningsmodell. Resultatet av analysen baseras på en viktning mellan de olika kriterierna samhälle, miljö och hälsa har ansetts ha samma dignitet. Kriterier avseende behovet visar hur angeläget det är att ett område får en förändrad VA-försörjning, se Figur 4. Kriterier avseende möjligheten indikerar hur kostsamt det är att ansluta ett område till allmän VA-försörjning genom överföringsledningar till den befintliga allmänna VA-anläggningen, se Figur 5. För vidare beskrivning av hur kriterierna bedömts och tolkats i detta projekt hänvisas till Bilaga 2.

Bedömningen av behov grundas på kriterier avseende samhälle, miljö och hälsa med underkriterier enligt Figur 4. För närmare beskrivning, se bilaga 2. Kriteriet för samhälle baseras på antal hushåll i varje område. En annan faktor i detta kriterie är områdets bebyggelsestryck och därmed på sikt förändrad VA-situation. Faktorn för miljö analyseras utifrån områdets nuvarande VA-lösning där utsläpp från avloppsanläggningar har en negativ påverkan samt om det finns risk för påverkan i en känslig recipient i området. I det sista rekvisitet, människors hälsa, bedöms områdets tillgång till dricksvatten med tillräcklig kvalitet och ett möjligt uttag som bedöms kunna tillgodose områdets behov, se Figur 4.

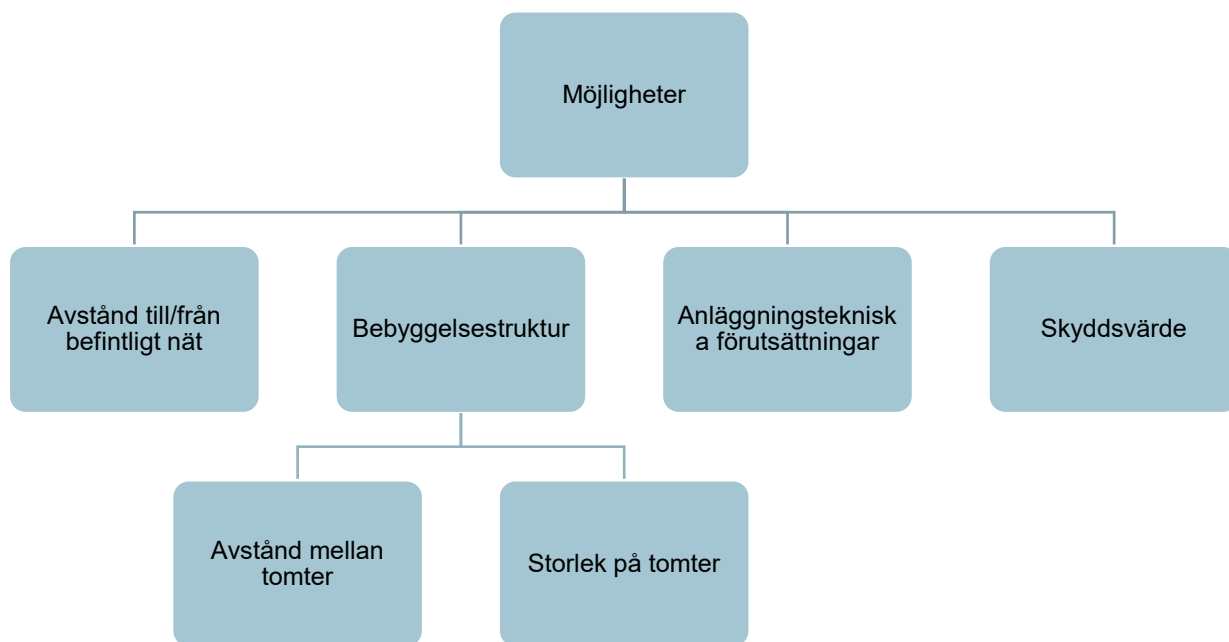

Figur 4. Kriterier vid bedömning av behov av förändrad vattenförsörjning och avloppshantering.

De faktorer som bygger upp ”möjligheten” för ett område att anslutas till allmänt VA grundas på de huvudsakliga aspekter som i slutändan gör genomförandet mer eller mindre kostsamt. I det här fallet analyseras möjligheten för anslutning till allmänt VA via överföringsledning till den befintliga allmänna VA-anläggningen. Syftet med denna bedömning är inte att ta fram en kostnad för VA-anslutning av respektive område. Syftet är att visa bilden bakom kostnaden, dvs i vilka aspekter är möjligheten för VA-anslutning god (vanligtvis förknippat med lägre kostnader för VA-utbyggnad) och var är möjligheterna mindre goda (vilket vanligen innebär högre kostnader för VA-utbyggnad).

Om området är beläget i närheten av den allmänna anläggningen och bebyggelsestrukturen tillåter dubbelsidigt nyttjande av huvudledningen ökar möjligheten för anslutning av fler fastigheter per meter ledning. Avståndet mellan fastigheterna i området utgör också en faktor i denna bedömning då det påverkar hur långt ifrån varandra förbindelsepunkten måste anläggas. Möjligheten till utbyggnad påverkas även av områdets fysiska förutsättningar som jordartsförhållanden, höjdvariationer och lutning då detta påverkar den allmänna anläggningens utformning om exempelvis behov av pumpning i området uppstår. Detta påverkar inte bara kostnad för utbyggnad utan även framtida drift- och underhållskostnader. Områden som har så höga skyddsvärden att VA-utbyggnaden får ta en omväg innebär normalt att kostnaden eller det administrativa förarbetet ökar. Sådana förarbeten kan bland annat utgöras av markförhandlingar eller tillstånd- och dispensärenden.

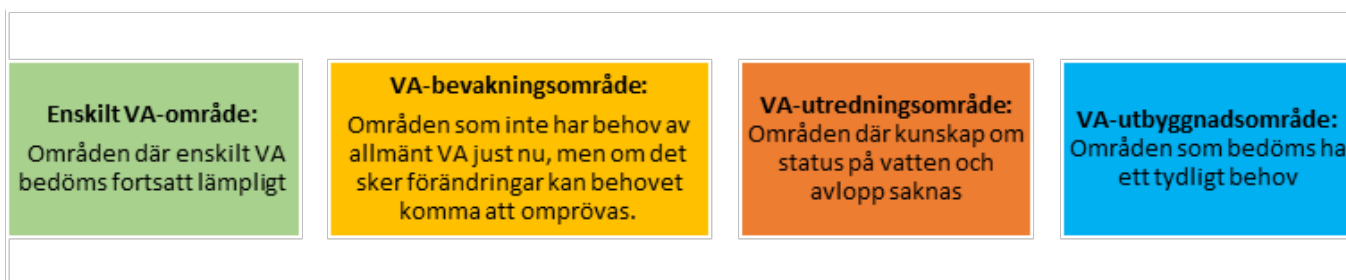
Med den möjlighet som är förknippad med VA-utbyggnad i olika områden, tillsammans med den del som utgör bedömning av behov, kan ett resonemang föras kring prioriteringsordning och takten för VA-utbyggnad. Målsättningen är att det i resonemanget ska vara lätt för alla berörda att se bakgrunden till varför det är mer eller mindre komplext att bygga ut VA och hur behovet inom olika områden skiljer sig åt, se Figur 5.

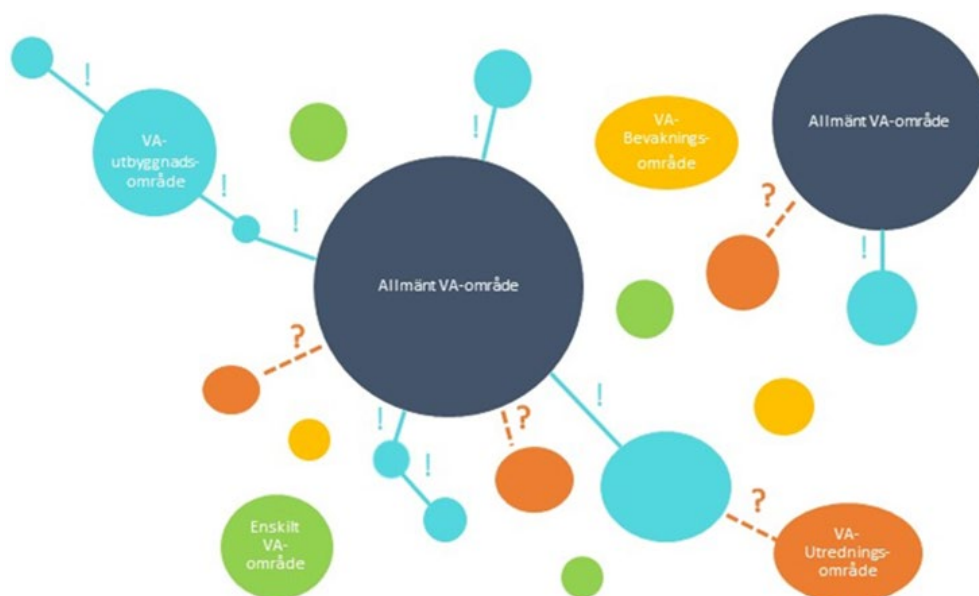
Figur 5. Kriterier vid bedömning av möjligheter till förändrad vattenförsörjning och avloppshantering.

Den slutgiltiga klassningen av VA-planområden påverkas även av andra faktorer. Geografisk placering och övriga förutsättningar så som lutning och övriga markförhållanden kan påverka klassificeringen. Även planerad exploatering, status i den allmänna VA-anläggningen och andra faktorer som kan leda till samordningsvinster kan påverka tidplanen för planerad VA-utbyggnad.

Utifrån VA-planområdenas behov, möjlighet och ytterligare påverkansfaktorer kategoriseras alla VA-planområden som ett av alternativen i Figur 6.

Figur 6 Beskrivning av de olika kriterierna för VA-planområden

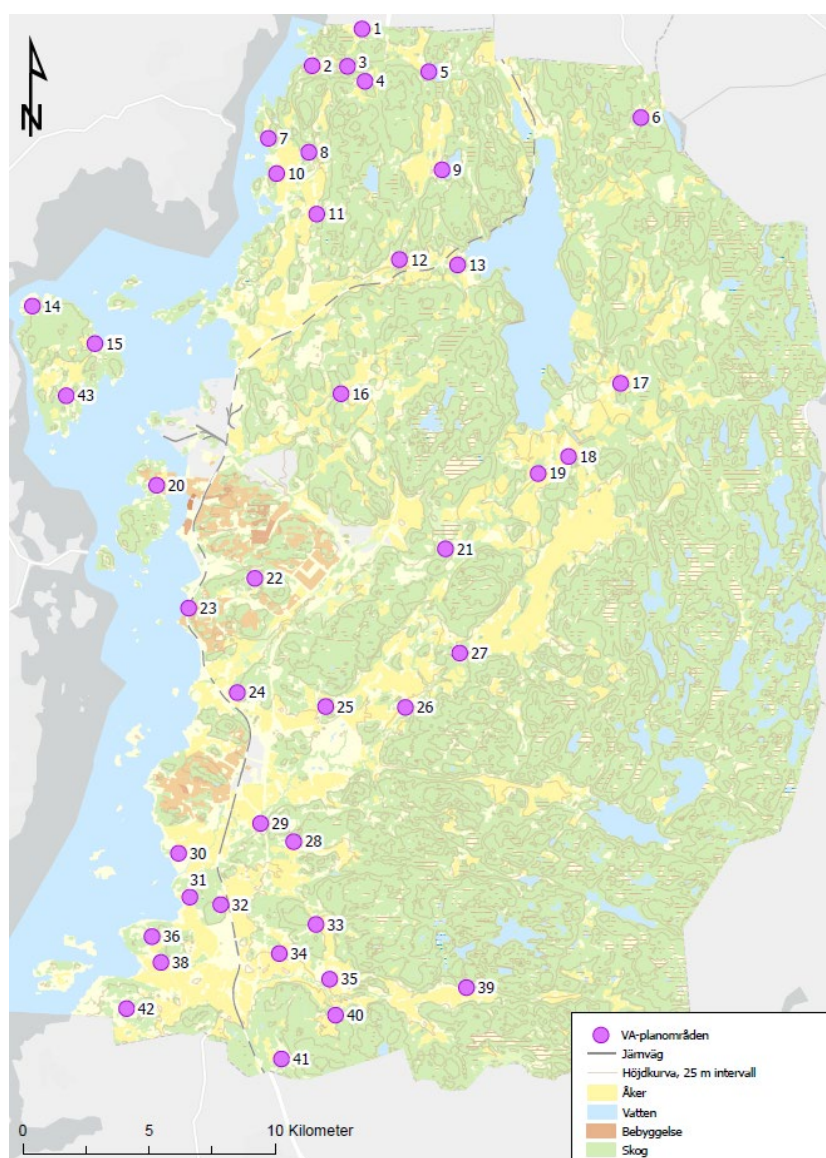
Figur 7. Schematisk figur som illustrerar de fyra olika områdestyperna för VA-planområdena och allmänt verksamhetsområde. Figuren baseras på områden med 20 hus eller fler på ett avstånd om 150 meter ifrån varandra. All bebyggelse som inte faller inom några av dessa områden klassas som glesbebyggelse med enskilt vatten och avlopp.

Eftersom bedömningen görs utifrån kommunens tillgängliga underlag behöver de uppdateras och vid behov omklassificeras när nytt underlag inkommer eller förutsättningarna förändras.

2.3 VA-planområden samt analys

I detta avsnitt redovisas VA-planområdenas behov och möjlighet till förändrad VA-försörjning. I Figur 8 presenteras områdena inom kommunen som utgör VA-planområden och som utvärderats enligt arbetsgången ovan. Den exakta avgränsningen av vilka fastigheter som kommer ingå i en eventuell utvidgning av verksamhetsområde för dricks- och spillvatten kommer studeras senare.

I Tabell 1 och Figur 9 framgår respektive områdes behov av samt möjlighet till förändrad VA-försörjning samt hur områdena förhåller sig till varandra. I diagrammet har området klassificerats som antingen; enskilt VA-område i grönt, VA-bevakningsområdena i gult, VA-utredningsområdena i orange och slutligen blått som redovisar VA-utbyggnadsområdena. För en kort sammanfattande beskrivning av varje område se Bilaga 3.

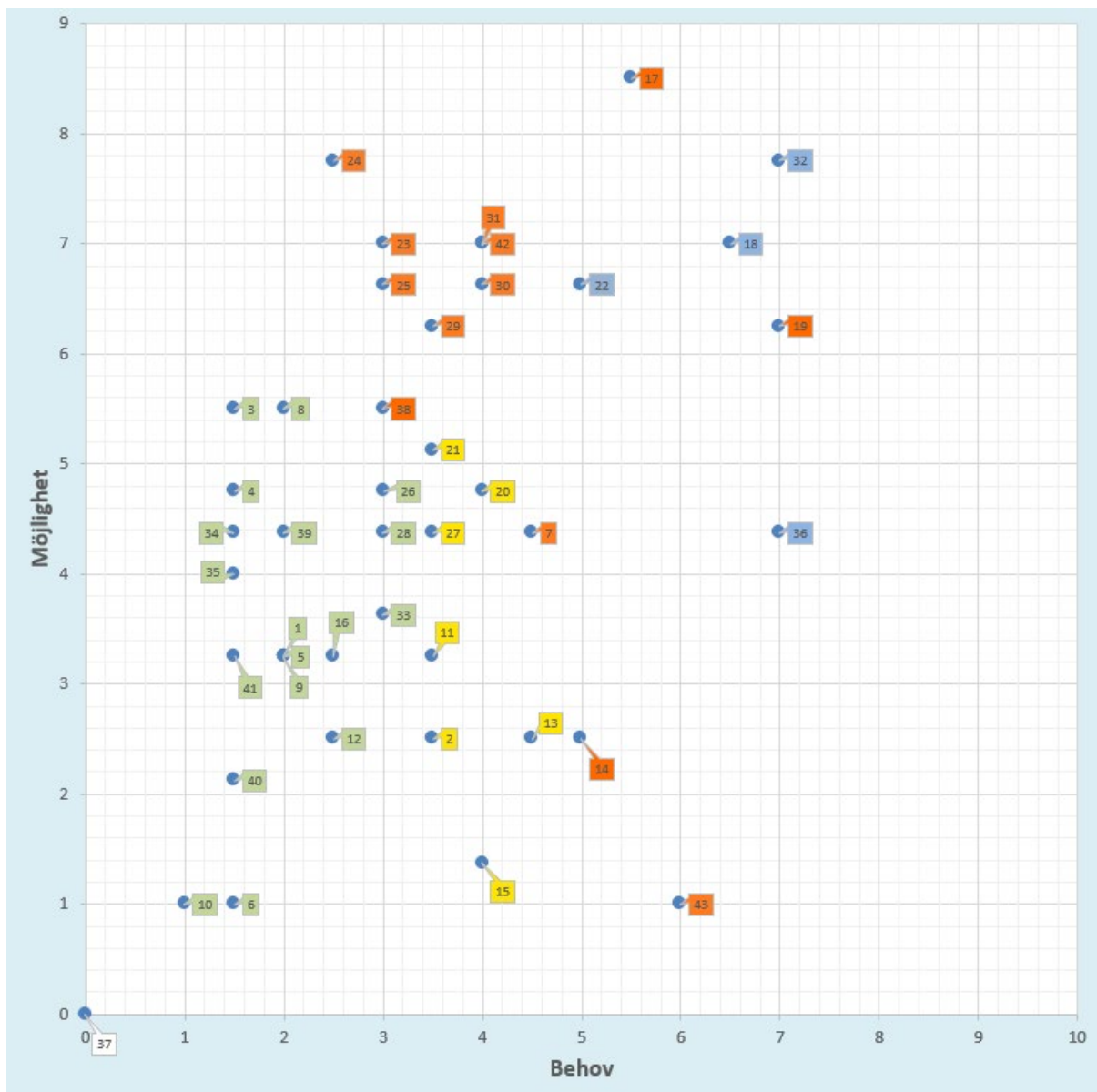

Figur 8. Identifierade VA-planområden.

Område nr.	Namn	Rangordning	Prioriteringspoäng (1-10)	Rangordning	Prioriteringspoäng (1-10)
1	Tegen	30	2,0	28	3,3
2	Hälledalen	18	3,5	34	2,5
3	Övre Hälledalen	35	1,5	13	5,5
4	Rödmyren/Viddesgårde	35	1,5	17	4,8
5	Gullborga	30	2,0	28	3,3
6	Amdal	35	1,5	40	1,0
7	Kollhättan/Klätten	9	4,5	20	4,4
8	Ödsmåls-Röd	30	2,0	13	5,5
9	Käderöd	30	2,0	28	3,3
10	Viddesgårde	42	1,0	40	1,0
11	Krontofta	16	3,5	28	3,3
12	Kycklingedalen	27	2,5	34	2,5
13	Östra Skår/Talbo	10	4,5	34	2,5
14	Stora Askerön, Norr	7	5,0	34	2,5
15	Stora Askerön, Östra	15	4,0	39	1,4
16	Laschammar	27	2,5	28	3,3
17	Grönsbyn	6	5,5	1	8,5
18	Härgusseröd, öster om väg 650	4	6,5	4	7,0
19	Härgusseröd väster om väg 650	1	7,0	11	6,3
20	Norra Stenungsön	11	4,0	17	4,8
21	Järnkärr/kärr	18	3,5	16	5,1
22	Norra Hallerna	7	5,0	8	6,6
23	Bäckmans väg	21	3,0	4	7,0
24	Skönhammar	27	2,5	2	7,8
25	Spekeröd/Könnestorp	21	3,0	8	6,6
26	Grinstorp	21	3,0	17	4,8
27	Norra Tveten	18	3,5	20	4,4
28	Saxeröd	21	3,0	20	4,4
29	Bråland/Anrås	16	3,5	11	6,3
30	Norra Anrås	11	4,0	8	6,6
31	Kyrkeby	11	4,0	4	7,0
32	Kvarnhöjden	1	7,0	2	7,8
33	Skotthed	21	3,0	27	3,6
34	Tortorp	35	1,5	20	4,4
35	Paröd	35	1,5	26	4,0
36	Källnäs	1	7,0	20	4,4
38	Källsby Övre	21	3,0	13	5,5
39	Jordal	30	2,0	20	4,4
40	Rämna	35	1,5	38	2,1
41	Furudalen	35	1,5	28	3,3
42	Timmevik/Sävelycke/Baggehög	11	4,0	4	7,0
43	Stora Askerön	5	6,0	40	1,0

Tabell 1. Bedömning av respektive områdes behov av (röda staplar) samt möjlighet till (blå staplar) förändrad VA-försörjning.

Figur 9. Diagram som presenterar respektive områdes behov av samt möjlighet till förändrad VA-försörjning. Varje område har klassificerats som antingen enskilt VA-område i grönt, VA-bevakningsområdena i gult, VA-utredningsområdena i orange eller VA-utbyggnadsområde i blått.

2.3.1 Enskilt VA-område

Ett enskilt VA-område är ett område med en sådan karaktär att godtagbart omhändertagande av avlopp och godkänt dricksvatten kan lösas genom enskilda VA-anläggningar idag så väl som i framtiden. I områden med enskilt VA är det varje fastighetsägares ansvar att försörjningen av dricksvatten och omhändertagandet av spillvatten och dagvatten fungerar tillfredsställande.

Enskilt VA-område					
<i>Nr</i>	<i>VA-planområde</i>	<i>Nr</i>	<i>VA-planområde</i>	<i>Nr</i>	<i>VA-planområde</i>
1	Tegen	9	Käderöd	33	Skotthed
3	Övre Hällesdalen	10	Viddesgårde	34	Tortorp
4	Rödmyren/Viddesgårde	12	Kycklingedalen	35	Raröd
5	Gullborga	16	Lasshammar	39	Jordal
6	Amdal	26	Grinstorp	40	Rämna
8	Ödsmål-Röd	28	Saxeröd	41	Furudalen

2.3.2 VA-bevakningsområde

Ett VA-bevakningsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning och som, utifrån den information kommunen har, fungerar tillfredsställande idag. Om bebyggelsen skulle utökas eller förändras är det dock inte självklart att vatten- och avloppsituationen kommer att fungera tillfredsställande.

Kommunen bör därför bevaka till exempel antalet tillkommande bygglov eller förändring i nyttjande av bebyggelsen. När ett bevakningsområde börjar förändras kan det klassas om till VA-utredningsområde eller VA-utbyggnadsområde.

VA-bevakningsområde					
<i>Nr</i>	<i>VA-planområde</i>	<i>Nr</i>	<i>VA-planområde</i>	<i>Nr</i>	<i>VA-planområde</i>
2	Hällesdalen	15	Stora Askerön, Östra	21	Järnklätt/Kärr
11	Krontofta	20	Norra Stenungsön	27	Norra Tveten
13	Östra Skår/Talbo				

2.3.3 VA-utredningsområde

I VA-utredningsområden kan det finnas ett behov av en förändrad lösning för vattenförsörjning eller omhändertagande av spillvatten. Det är inte klargjort hur VA-

försörjningen ska lösas på bästa sätt. Behovet av eller möjligheten till en förändrad VA-försörjning behöver utredas ytterligare.

VA-utredningsområde är ett temporärt tillstånd. När utredningen är utförd blir området i stället VA-utbyggnadsområde, VA-bevakningsområde eller enskilt VA-område. Att en utredning görs innebär inte per automatik att allmän VA-utbyggnad blir aktuellt.

VA-utredningsområde					
Nr	VA-planområde	Nr	VA-planområde	Nr	VA-planområde
7	Kolhättan/Klätten	24	Skönhammar	31	Kyrkeby
14	Stora Askerön, Norra	25	Spekeröd/Kännestorp	38	Källsby Övra
17	Grössbyn	29	Bråland/Öster om väg 160	42	Timmervik/Sävelycke/ Baggehög
19	Härgusseröd väster om väg 650	30	Norra Anrås	43	Stora Askerön
23	Bäckmans väg				

2.3.4 VA-utbyggnadsområde

Ett VA-utbyggnadsområde är ett område som idag har enskild VA-försörjning men som har behov av en förändrad VA-struktur. Dessa områden planeras att införlivas i verksamhetsområde för allmänna dricks- och spillvattentjänster.

För VA-utbyggnadsområden ska även behovet av allmänt dagvatten utredas. Behovsutredningen bör grundas i 6 § LAV och identifiera huruvida det föreligger ett behov av allmän dagvattenhantering ur miljö – eller hälsoperspektiv.

VA-utbyggnadsområde			
Nr	VA-planområde	Nr	VA-planområde
18	Härgusseröd öster om väg 650	32	Kvarnhöjden
22	Norra Hallerna	36	Källsnäs och Källsby

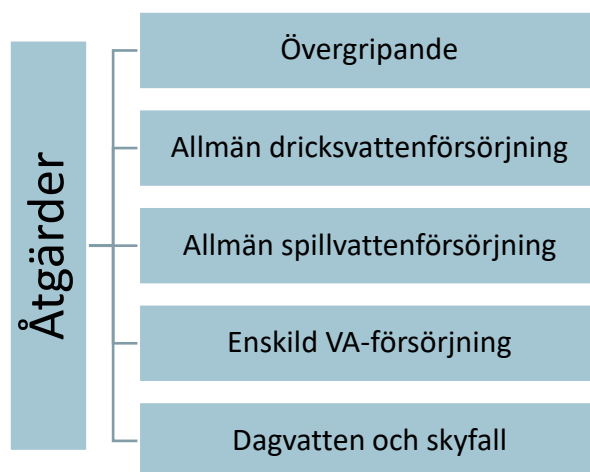
3 Åtgärder

Den strategiska VA-planeringen tydliggör grunden för hur kommunen ska kunna erbjuda sina invånare och verksamheter god service samt uppfylla kommunens skyldigheter för vatten- och avloppsförsörjning enligt gällande lagstiftning. I detta avsnitt beskrivs det övergripande åtgärdsbehovet för att uppnå en hållbar utveckling av VA-försörjningen i kommunen. Handlingsplanens åtgärder beskriver det som bedöms vara mest angeläget ur ett förvaltningsövergripande perspektiv för att uppnå målbilden och arbeta enligt VA-policyns ställningstaganden.

På de workshopar som ligger till grund för handlingsplanen har ett resonemang förts om att de effektivaste åtgärderna som ger mest nytta ska genomföras. Utgångspunkten har varit att prioritera åtgärder som minimerar riskerna för miljön, motverkar negativa effekter på ekologiska systemen. Även ekonomiska effekter och konsekvenser ska vägas in med ambitionen att uppnå en hållbar och cirkulär ekonomi.

Åtgärderna i VA-handlingsplanen berör flera olika delar av kommunens organisation och det förutsätts att respektive verksamhet kommer arbeta in dessa i sin verksamhetsplanering. Detta kommer kräva samarbete mellan olika delar i kommunens organisation. Huvuddelen av åtgärderna har operativ karaktär som ryms inom det arbete kommunens tjänstemän har mandat att driva, men det finns även åtgärder som påverkas av kommunens politiska inriktning.

Åtgärderna har kategoriserats enligt Figur 10 och beskrivs i kapitel 3.1 till 3.4. Åtgärderna är sammanställda i Bilaga 1 där en grov tidplan och ansvarig funktion redovisas. Ansvar för genomförande och uppföljning av åtgärder tillfaller olika enheter eller roller inom kommunens organisation. Även enheter som inte är huvudansvariga kan beröras och blir därmed medansvariga för att VA-planen ska kunna efterlevas. En tydlighet kring ansvarsfördelning idag och vid eventuella omorganisationer, är en förutsättning för ett effektivt arbete med VA-planens åtgärder.

Figur 10. Kategorisering av åtgärder.

3.1 Övergripande

- Å1.** Skapa en förvaltningsövergripande VA-plangrupp för arbetet med VA-planen.
- Å2.** Formalisera VA-plangruppens arbetsuppgifter, resursbehov och ansvarsfördelning.
- Å3.** Ta fram en kommunikationsplan för VA-planeringen där det framgår vad som ska kommuniceras till vem och när det ska ske.
- Å4.** Uppdatera hemsidan och intranätet i enlighet med kommunikationsplanen.
- Å5.** Upprätta rutin för uppdatering av styrdokument kopplat till VA-planen så att dessa hålls aktuella och harmoniserar med varandra.

Genom tydliga kommunikationsvägar, en god politisk förankring och långsiktiga planer för kommunens VA-försörjning läggs grunden till en väl fungerande och effektiv samhällsbyggnadsprocess. För att åstadkomma detta krävs tydliga styrdokument som harmoniserar med varandra, tydlig ansvarsfördelning och en god samordning mellan enheter. Ett steg i denna riktning är den genomförda rekryteringen av en strategisk processledare inom Infrastruktur som kommer att ansvara för VA-planens implementering och därmed samordna arbetet med Å5. Även formalisering av en förvaltningsövergripande VA-plangrupp (Å1 och Å2) är en viktig pusselbit för att uppnå ett effektivt arbetssätt och en god kommunikation mellan berörda enheter. Utöver en bred representation behövs tydliga beskrivningar och rutiner för arbetsuppgifter, ansvarsfördelning, mandat och kommunikationsvägar. Den strategiska processledaren inom Infrastruktur bör också ingå i denna grupp. VA-plangruppen bör även arbeta med att genomföra åtgärder i enlighet med kommunikationsplanen (Å3, Å4 och Å13), dvs hur olika insatser ska ske och när samt vilket budskap som ska delges olika målgrupper.

- Å6.** Genomför årlig översyn av VA-taxan.
- Å7.** Ta fram en långsiktig plan för drift, underhåll och förnyelse med beslutad förnyelsetakt för kommunens ledningsnät.

Att eftersträva en hållbar taxeutveckling samt att analysera åtgärders kostnader i förhållande till nytta bidrar till att skapa ett effektivt arbetssätt där resurser nyttjas på ett så hållbart sätt som möjligt. Det möjliggör en ekonomi i balans över tid där budgeten ligger i fas. En årlig översyn av taxan bör göras med en tidshorisont på tre år och kopplas till både drifts- och investeringsbudget (Å6).

För att säkerställa VA-försörjningens funktion och för att kunna möta framtida krav ska kommunen ta fram en långsiktig plan för drift, underhåll och förnyelse (DUF) (Å7). Detta bidrar till mer fokus på planerat underhåll och mindre tid för akuta insatser inom driften. Behovet av reinvesteringar i befintlig infrastruktur i kombination med framtida investeringar på grund av nya krav och utbyggnad till fastigheter kommer tydliggöra vilken intern kapacitet som behövs inom kommunen (se kapitel 4 för vidare resonemang kring behov av personella resurser). Läcksökning (Å24) och modellering av det kommunala ledningsnätet (Å25) utgör betydelsefulla underlag vid framtagande av en DUF-plan. Detsamma gäller separering av dag- och spillvattennätet (Å32) samt åtgärdsplan för att minska andelen tillskottsvatten (Å31). Genomförandet av dessa åtgärder kan därför med fördel samordnas.

- Å8.** Upprätta en 10-årsplan för VA-utbyggnad (utifrån resultatet i VA-utbyggnadsplanen).
- Å9.** Utbyggnad till VA-planområdena ska planeras, utredas och projekteras, därtill ska behovet av verksamhetsområde för dagvatten klargöras.
- Å10.** Genomför fördjupade utredningar av de VA-utredningsområden som identifierats i VA-utbyggnadsplanen.
- Å11.** Genomför årlig aktualisering av klassningen av VA-planområden och kommunicera eventuella förändringar till berörda delar av kommunens organisation.
- Å12.** Ta fram rutiner åt berörda delar av kommunens organisation för att den ordinarie verksamheten ska beakta klassningen av VA-planområden.
- Å13.** Ta fram kommunikationsmaterial till VA-utbyggnadsområden och informera berörda.
- Å14.** Ta fram en kommunövergripande recipientklassning som identifierar recipienternas känslighet.
- Å15.** Upprätta lokala åtgärdsprogram (LÅP) för kommunens vattenförekomster och säkerställ att dessa integreras i samhällsbyggnadsprocessen.

I VA-utbyggnadsplanen presenteras de områden till vilka allmän VA-försörjning bör byggas ut utifrån Lagen om allmänna vattentjänster (LAV). Dessa områden behöver utredas vidare utifrån befintliga förutsättningar och framtida planer (Å8-Å13). Att stämma av utbyggnad av VA-försörjning mot tänkt bebyggelseutveckling enligt översiktsplaner och planprogram är ett effektivt sätt att nyttja olika delar av samhällsbyggnadsprocessen, skapa en långsiktighet, hitta synergieffekter samt ta vara på utfört arbete och kompetens. Det skapar också en bra grund för en tydlig kommunikation gentemot allmänheten, till exempel gällande prioriteringar. När planer, ärenden och beslut kommuniceras, motiveras samt hanteras på ett tydligt och enhetligt sätt ger det förutsättningar för en ökad förståelse och acceptans. Därmed kan arbetet bedrivas mer effektivt.

Vatten har ett stort värde som dricksvattenresurs, för den biologiska mångfalden och för det rörliga friluftslivet. I Stenungsund finns hav, sjöar och vattendrag vilket gör detta värde särskilt stort. För att dessa värden ska kunna bevaras och utvecklas krävs ett långsiktigt arbete.

Kommunen ska ta fram en övergripande recipientklassning (Å14) som sammanställer den information som finns tillgängligt för recipienterna och vad för hänsyn som behöver visas för varje respektive recipient. Syftet är att få en översikt över värdena och känsligheten vilket kan ligga till grund för prioritering av åtgärder kopplat till exempelvis dagvatten, åtgärder kring tillskottsvatten och tillsyn av enskilda avlopp. Detta är ett betydelsefullt underlag för både genomförande av lokala åtgärdsprogram (Å15) samt för framtagande av dagvattenplan (Å38).

- Å16.** Ta fram handläggarstöd för hantering av VA-försörjningen i samhällsbyggnadsprocessen.
- Å17.** Ta fram verksamhetsmål för VA-enheten.
- Å18.** Skapa ett årshjul för VA-planeringsarbetet som samordnas med kommunens övriga planering.

Enligt Vattendirektivet och Miljöbalken har kommunen en skyldighet att vidta de åtgärder som föreskrivs i Åtgärdsprogrammen samt att ta hänsyn till miljö kvalitetsnormerna (MKN) vid

planläggning och andra ärenden (se Å16). För att kunna genomföra kostnadseffektiva lokala åtgärder krävs ett lokalt underlag som beskriver var, hur, när, av vem och till vilken kostnad åtgärder ska genomföras. Detta görs genom att ta fram lokala åtgärdsprogram för kommunens avrinningsområden.

Exempel på åtgärder som minskar föroreningsbelastningen till kommunens recipienter och bidrar till förbättrad vattenkvalitet är VA-utbyggnad, fortsatt VA-sanering av ledningsnät och ökad tillsyn på enskilda avlopp. Det är även viktigt att ställa tydliga krav i tidiga skeden i planprocessen (både översiktsplan och detaljplan) som följs upp vid anläggning och drift. Kommunens vattenprovtagning är en viktig del i att bedöma nuvarande status och för att följa upp effekten av utförda åtgärder. Det är därmed av stor betydelse att pågående provtagning fortsätter.

För att uppnå en långsiktigt hållbar VA-försörjning behöver det finnas tydliga mål, rutiner och verktyg för att utveckla och implementera VA-planens förhållningssätt i kommunens vardagliga arbete. Tydliga stöd för handläggare i olika delar av samhällsbyggnadsprocessen, från strategisk planering till genomförande, bidrar till att skapa ett gemensamt arbetssätt och att förutsättningar för en god samordning mellan olika sektors arbete (Å16). Arbetet kan med fördel samordnas med arbetet att ta fram en dagvattenplan (Å36) då dessa har flertalet gemensamma beröringspunkter. Exempelvis omfattar en dagvattenplan bland annat dagvattenhanterings roll i olika delar av samhällsbyggnadsprocessen.

Å19. Delta i utvecklingsprojekt kring cirkulär vattenanvändning tillsammans med industrin och RISE.

Vatten är snabbt på väg att bli en bristvara. Vatten står även i fokus för mål nummer sex bland de globala målen för hållbar utveckling. Det pågår standardiseringsarbete både i Sverige och internationellt när det gäller återanvändning av vatten. Att fler stora aktörer tar steget att bli vattenförvaltare är avgörande för att angripa vattenbristen. I Stenungsund är industrin en mycket stor förbrukare av vatten. För att hitta mer effektiva sätt att använda kommunens vatten på har Stenungsund påbörjat ett projekt kring cirkulär vattenanvändning tillsammans med industrin och RISE. Första steget var en kartläggning som genomförts och redovisas i maj 2022.

Å20. Delta i/arrangera utbildningsinsats i syfte att stärka säkerheten kopplat till yttre hot mot kommunens vattenförsörjning.

Å21. Ta fram rutiner för god informationssäkerhet (t.ex. behandling av kartunderlag).

Säkerhetsläget i världen idag har ytterligare tydliggjort vikten av att skydda samhällsviktig verksamhet mot yttre hot av olika slag. Dricksvattenförsörjningen är ett exempel på en sådan verksamhet där det skulle bli stora konsekvenser för samhällets om den utsattes sabotage. Hur dessa yttre hot ska hanteras för att säkra en god dricksvattenförsörjning behöver hanteras. Ett första steg är att öka kunskapsnivån och medvetenheten kring frågan genom att delta i eller arrangera någon utbildningsinsats kring detta (Å20). Detta arbete skulle också med fördel

kunna kopplas ihop med kommunens arbete med risk- och sårbarhetsanalys. Informationssäkerhet i samband med hantering av underlagsmaterial är också en viktig del för att säkerställa att det inte sprids på ett okontrollerat sätt och därmed bidrar till att öka risken för till exempel sabotage. Rutiner för hur hanteringen ska ske vid till exempel behandling av kartunderlag (Å22) skulle bidra till en ökad struktur i arbetet samt likartad ärendehantering.

3.2 Allmän VA-försörjning

3.2.1 Dricksvatten

Vatten är vårt viktigaste livsmedel. Vi är beroende av hälsosamt och rent vatten i tillräcklig mängd för att må bra. I kommunens översiktsplan anges att det kommer krävas mer råvatten och en ökad produktion av dricksvatten samt ett förstärkt ledningsnät. Utöver samarbetet med Kungälv och Tjörn finns det utifrån både kommunala och regionala underlag ett behov av att öka produktionen av dricksvatten för att öka redundansen och beredskapen i händelse av kris. I den regionala vattenförsörjningsplanen identifieras Stora Hällungen som en regionalt viktig vattenresurs. Även i åtgärdsprogrammet för Västerhavets vattendistrikt (2016–2021) ställs det krav på att kommunerna ska säkerställa ett långsiktigt skydd för nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. I remisshandlingen för det nya åtgärdsprogrammet för Västerhavets vattendistrikt (2021–2027) redovisas också åtgärder som kommunen ska arbeta med kopplat till vattenförsörjning. Där framgår bland annat att kommunerna ska ha en sektorsövergripande plan för vattenanvändning i ett förändrat klimat som ska utgå från den regionala vattenförsörjningsplanen. Det betonas även att kommunen ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjning.

Å22. Upprätta en kommunal vattenförsörjningsplan som inkluderar möjligheter till regionalt samarbete för att uppnå en säker dricksvattenförsörjning.

Å23. Översyn av vattenskyddsområden och vid behov revidera dessa för att säkerställa långsiktigt skydd

Å24. Utför systematisk läcksökning och genomför åtgärder för att minska läckaget.

Å25. Ta fram rutin för fortsatt modellering av ledningsnät.

För att säkra tillgången till vatten i framtiden krävs en större kunskap om kommunens naturgivna förutsättningar, tillgången till vattenresurser samt framtida vattenbehov. Detta föreslås ingå i en vattenförsörjningsplan vars syfte är att säkerställa tillgången till vattenresurser på lång sikt för både kommunal och enskild dricksvattenförsörjning (Å22). Planen bör bland annat kunna utgöra ett underlag för att bedöma möjligheten att anordna enskilt vatten i ett område, exempelvis vid ansökan om plan- eller förhandsbesked. Hänsyn bör även tas till annan vattenanvändning som till exempel bevattning och industriändamål vilket är en viktig faktor i Stenungsund då det, som tidigare nämnts, finns flertalet verksamheter i kommunen som förbrukar stora mängder vatten. Eftersom kommunen idag saknar reservvattentäkt skulle även potentiella vattenresurser för detta ändamål med fördel kunna inkluderas i arbetet.

Tillgångarna kan därefter prioriteras, skyddas och synliggöras i den fysiska planeringen (Å23). Skyddsområden med tydliga föreskrifter styr vilken markanvändning som tillåts i området. Resultatet blir att långsiktig vattenkvalitet kan säkerställas i och med att marken inte får användas till något som påverkar täkten negativt.

En vattenförsörjningsplan som redovisar nuvarande och framtida behov av dricksvatten utgör även ett nödvändigt underlag för att beslutad vattendom och uttagsbehov ska harmonisera med varandra och att framtida behov därmed ska kunna mötas. Annars är risken att det i vissa områden inte finns möjlighet att tillgodose den dricksvattenmängd som efterfrågas. En del i detta arbete är också att utföra systematiska läcksökningar (Å24). Utläckage av vatten från ledningsnätet är den största ”konsumenten” av dricksvatten i delar av Stenungsund. Analys av åtgärdsbehov samt genomförande av effektiva åtgärder för att minska utläckaget från ledningsnätet blir därmed viktigt för att uppnå en mer hållbar användning av kommunens vatten. Detta är också en viktig del att inkludera i arbetet med en DUF-plan (Å7).

En strategisk och långsiktig plan för kommunens vattenförsörjning bidrar sammanfattningsvis till att skapa ett flergenerationsperspektiv där tillgången på dricksvatten säkerställs både för nuvarande och kommande invånare. Det ska fungera både till vardags och när störning av något slag uppstår.

Å26. Säkra möjligheten till vattenuttag genom att ansöka om tillstånd för vattenuttag för vattenverket i Svenshögen.

Å27. Ansöka om tillstånd för vattenuttag för vattenverket i Ucklum samt utreda alternativa råvattenkällor.

Å28. Stärka samverkan med Vattenfall för att säkra framtida vattenförsörjning.

Å29. Kartlägg fördelning av vattendomen i Stora Hällungen för att se över möjlighet till ökad andel till kommunen.

Vattendorar anger hur vatten som får hämtas från en vattentäkt, och hur mycket vatten som ska finnas i täkten. För att säkra möjligheten till vattenuttag för vattenverken i Ucklum och Svenshögen behöver kommunen ansöka om vattendorar av erforderlig storlek (Å26 och 27). Alternativa råvattenkällor för att säkra vattentillgången i Ucklum behöver också kartläggas i samband med detta. För att säkra kommunens framtida vattenförsörjning behöver kommunen även stärka sin samverkan och dialog med Vattenfall (Å28) samt kartlägga fördelningen av vattendomen som finns för Vattenfalls vattenverk i Stora Hällungen (Å29).

Å30. Ta fram aktivitetsplan för kommunikation om dricksvattenförsörjningen med brukare som målgrupp.

Å31. Årlig uppdatering av nödvattenplan

Vattenbrist riskerar att bli en av klimatförändringarnas mest påtagliga konsekvenser. Rent vatten är en förutsättning för att människor ska kunna leva ett gott liv. Samtidigt tas ofta tillgången till vatten för givet. För att kunna uppnå en mer hållbar vattenanvändning är kommunikation kring vattnets värde en viktig framgångsfaktor. Detta behöver ske på ett

strukturerat sätt och anpassas till den tänkta målgruppen (Å30). Samordning med nationella insatser där det redan finns färdigt underlag med olika budskap, underlättar detta arbete.

Nödvatten är dricksvatten som distribueras på annat sätt än genom ledningsnätet. En genomarbetad nödvattenplan är ett verktyg för kommunen i arbetet att säkerställa en funktionell nödvattenförsörjning vid leveransavbrott från den ordinarie dricksvattenförsörjningen. Det är därmed en viktig del av kommunens samlade krisberedskap. För att säkerställa dess genomförbarhet behöver den hållas aktuell genom kontinuerlig uppdatering (Å31).

3.2.2 Spillvatten

Å32. Bedriva systematiskt arbete med separering av dag- och spillvatten.

Å33. Ta fram åtgärdsplan för att minska andelen tillskottsvatten.

Å34. Ta fram strategi för minskad bräddning vid Strävlidens reningsverk

Å35. Ta fram rutin och ansvarsfördelning för kommunens uppströmsarbete.

För att kunna möta framtida reningskrav, de utmaningar som klimatförändringarna innebär och samtidigt genomföra den planerade bebyggelseutvecklingen enligt översiktsplanen är det nödvändigt att arbeta strukturerat och ta fram en långsiktig plan för såväl VA-utbyggnad (Å8) som drift-, underhåll och förnyelse i den befintliga anläggningen (Å7). Att minska mängden tillskottsvatten i spillvattenledningarna är en viktig del i detta arbete (Å33). Det leder till minskad belastning på ledningar, pumpstationer och reningsverk. Då skapas förutsättningar för ytterligare avloppsanslutningar och bättre hushållning av energi och kemikalier i pumpar och reningsprocessen. Minskad andel tillskottsvatten leder till minskad risk för källaröversvämningar och bräddningar av orenat avloppsvatten till recipienten vilket ger förbättrad vattenkvalitet. En viktig del för att minska tillskottsvattnet är att arbeta systematiskt med att separera dag- och spillvattennätet.

För att kunna nå Vattendirektivets krav om god status i samtliga vattenförekomster samt uppnå de nationella miljömålen måste resurser avsättas för att minska utsläpp av näringsämnen och miljöskadliga ämnen till mark, luft och vatten. Uppströmsarbete kan minska gifterna i miljön och mängden skräp i spillvattensystemet. Det är viktigt då reningsverk ej är byggda för att ta hand om miljögifter. Bäst är om miljögifter och skräp från hushåll och industrier inte kommer ut i avloppssystemet överhuvudtaget. Det är både billigare, miljövänligare och enklare än att rena vattnet. Att ta fram en rutin för hur detta uppströmsarbete bör gå till, inklusive vem som ansvarar för olika delar, är en del i att arbeta mot renare vatten och uppnå Vattendirektivets krav (Å34). Som komplement till en sådan rutin är det fördelaktigt att skapa ett bättre kunskapsunderlag kring känsligheten hos kommunens recipienter (se Å14).

3.3 Enskild VA-försörjning

Å36. Ta fram en plan för tillsyn av enskilda avlopp och fortsätta arbetet med inventering av dessa

För att uppnå kraven i Vattendirektivet krävs åtgärder för att bland annat minska mängden näringsämnen i avloppsvattnet. Stenungsund har inventerat de enskilda avlopp som finns i kommunen. Nästa steg är att ta fram en plan för tillsyn av enskilda avlopp (Å33) samt fortsätta arbetet med inventering av dessa. Den lägger grunden för att identifiera de områden där åtgärder behöver vidtas. I slutändan kan resultatet av detta arbete bidra till att de enskilda avloppen uppnår god funktion.

Kunskap om anläggningarnas status gör det lättare att planera och prioritera för eventuell kommunal anslutning av de enskilda avloppen. Fastighetsägaren får också, vid känd status, möjlighet att planera åtgärder för sin anläggning. Det blir en tydlighet i kommunikationen mellan kommunen och den enskilde vilket kan leda till en större trygghet för fastighetsägare utanför verksamhetsområden. Arbeta med plan för enskilt VA i väntan på VA-utbyggnad samt ersättningspolicy för dessa har tagits fram som separata dokument. Dessa riktlinjer syftar till att få en enhetlig grund för handläggning av enskilda avlopp i VA-utbyggnads-områden (områden där kommunen planerar att bygga ut den allmänna VA-anläggningen) samt minska risken för att fastighetsägare saknar rätt information inför investeringsbeslut gällande enskilda avloppsanläggningar och därigenom undvika ersättningsskyldighet för onyttigblivna enskilda avloppsanläggningar.

I den planerade rutinen för uppströmsarbete (Å34) finns det också möjligheter att inkludera arbete för att minska belastningen på näringsämnen från bland annat enskilda avlopp.

Å37. Identifiera vattentäkter som omfattas av livsmedelslagstiftningen och vid behov inrätta skyddsområden.

Å38. Ta fram en geohydrologisk undersökning.

Att i tidigt skede, till exempel i samband med att en ansökan om planbesked eller förhandsbesked inkommer, utreda förutsättningarna för VA-försörjningen i det aktuella området ger både kunskap och tydlighet i det fortsatta planarbetet. En geohydrologisk undersökning är ett viktigt underlag för att kunna uppnå detta (Å38). Det är viktigt att kartlägga vilka konsekvenser byggnation i området skulle kunna få och om det skulle fungera med enskild VA-försörjning eller om utbyggnad av det allmänna verksamhetsområdet skulle krävas. Om fastigheter med enskilt vatten får dålig dricksvattenkvalitet och/eller brist på vatten är risken att kommunen blir förelagd att utöka sitt verksamhetsområde dit. Kunskap gällande områden där behovet riskerar att överskrida tillgången är viktiga underlag för att kunna bedriva ett strukturerat inventerings-, åtgärds- och utbyggnadsarbete i enlighet med VA-utbyggnadsplanen. I dessa områden bör inte heller ytterligare byggnation tillåtas utan att det finns en tydlig plan för vattenförsörjningen. Ett annat viktigt kunskapsunderlag i detta arbete

är en inventering av dricksvattentäkter som omfattas av livsmedelslagstiftningen och vid behov inrätta skyddsområden för att säkerställa en långsiktig tillgång av dricksvatten av god kvalitet från dessa (Å37).

3.4 Dagvatten och skyfall

Å39. Ta fram en dagvattenplan

Å40. Ta fram skyfallsplan där lämpliga ytor för dagvatten- och skyfallsåtgärder identifieras och tydliggöra platser som är problematiska ur detta perspektiv

Kommunen ska ta fram en dagvattenplan i syfte att åstadkomma en hållbar dagvattenhantering (Å39). Eftersom dagvattenfrågan behöver hanteras övergripande i den kommunala samhällsplaneringen bör arbetet utföras tillsammans med en kommunal arbetsgrupp med representanter från berörda enheter. Åtgärden kan också med fördel samordnas med framtagande av handläggare för samhällsbyggnadsprocessen (Å16) då de har flera gemensamma beröringspunkter.

Viktiga delar som ska ingå i dagvattenplanen är ansvarsfördelning, krav och riktlinjer kring rening och fördröjning av dagvatten. Planen ska även innehålla vägledning för hur dagvatten ska hanteras och inkluderas i olika delar av samhällsbyggnadsprocessen, från strategisk planering till drift och skötsel. Den otydliga lagstiftningen och ansvarsfördelningen kring dagvatten gör att det finns behov av processkartläggning som resulterar i checklistor där arbetsgången och ansvarsfördelningen blir tydlig. De behov som identifieras under arbetets gång ska sammanfattas i en åtgärdslista där ansvarig enhet och tidplan tydliggörs.

I arbetet med kommunens klimatanpassningsplan har bland annat behovet av en kommunal skyfallskartering blivit tydligt. Den ska kartlägga områden med risk för skadliga översvämningar som kan uppkomma då nederbörden överstiger kapaciteten i dagvattensystemet (Å40). Utifrån denna är det sedan möjligt att identifiera lämpliga åtgärder som ska genomföras för att minska riskerna och möjliggöra tänkt utveckling i enlighet med andra strategiska dokument. VA-handlingsplanen och klimatanpassningsplanen har även andra beröringspunkter som behöver samordnas vid genomförande av åtgärder.

Det ställs allt högre krav på kommunen i frågor kring skyfall. Enligt rekommendationer från Länsstyrelsen ska ny bebyggelse planeras så att den inte tar skada eller orsakar skada vid en översvämning från minst ett 100-årsregn. Riskerna för översvämning från ett 100-årsregn ska bedömas i detaljplan och eventuella skyddsåtgärder ska säkerställas. Bebyggelse som bedöms utgöra samhällsviktig verksamhet ska ges en högre säkerhetsnivå och planeras så att funktionen kan upprätthållas vid en översvämning. Även framkomligheten ska beaktas och vid behov säkerställas.

Proaktivt arbete med dagvatten- och skyfallshantering från tidiga skeden till genomförande, drift och uppföljning skapar möjlighet till ett större urval av åtgärder. Valmöjligheterna är ofta

mer begränsade om åtgärder måste vidtas i senare skeden. Det är också en stor kostnadsskillnad mellan att förebygga och att åtgärda i efterhand.

4 Genomförande och uppföljning

4.1 Genomförande

Genomförande och uppföljning av åtgärder är det fjärde steget i HaV:s vägledning för arbete med en strategisk VA-plan (se Figur 1). Den största utmaningen i övergången från planeringsarbete till implementering är att göra planen operativ. Vattenplanering (åtgärd 1 i Åtgärdsprogrammet för Västerhavets vattendistrikt) är ett sammanfattande begrepp för den process där bland annat arbetet med den strategiska VA-planen ingår. Det finns goda förutsättningar att uppnå denna åtgärd i och med implementering av denna VA-plan samt genomförande av dess åtgärder.

VA-planen ska ligga till grund för, samt tydligt kunna kopplas till, respektive enhets verksamhetsplanering och budgetarbete i syfte att kunna gå från ord till handling. De åtgärder som presenteras i VA-handlingsplanen måste införlivas på ett verksamt sätt i kommunens dagliga arbete. I bilaga 1 Åtgärdslista framgår tidplan och huvudansvarig för att driva och finansiera åtgärden. Där tydliggörs också vilka andra funktioner som ska medverka i arbetet utöver den som är drivande.

Personen med ansvar för samordning av de strategiska dokumenten tillsammans med den föreslagna VA-plangruppen får nyckelfunktioner i det operativa arbetet. Gruppens medlemmar behöver säkerställa att VA-planens målsättning, ställningstaganden och åtgärder implementeras och införlivas i kommunens dagliga arbete. Detta behöver göras kontinuerligt så att nyanställda får informationen tidigt i sin introduktion och befintlig personal får kontinuerligt repetition och kompetensutveckling.

Personal med rätt kompetens behövs för att kunna uppnå de olika verksamheternas mål och krav samt för att genomföra åtgärderna i denna handlingsplan. Tydliga rutiner skapar också grunden för ett effektivt arbete som resulterar i större nytta per insats. I Stenungsund finns det bland annat ett behov av en projektsamordnare vars uppgift skulle vara att arbeta för att skapa en gemensam helhetsbild gällande vilka projekt som bör prioriteras och samordnas så att det är tydligt vilka mål alla ska arbeta mot. Detta skulle bidra till att en effektiv projektplanering och prioritering kan bedrivas inom hela sektor Samhällsbyggnad. Denna samordnare skulle behöva jobba tätt med ledningsgruppen och stödja i styrning och ledning.

Eftersom dagvattenfrågan omfattar många olika kompetenser inom den kommunala organisationen blir ofta ansvarsfördelningen otydlig och föremål för diskussion. Därför är det viktigt att skapa en kommunal organisation där just ansvarsfrågan, både i befintliga miljöer och vid nybyggnation, klargörs. Detta skapar tydlighet, både internt och externt, hur kommunen

ska hantera dagvattenfrågorna. Det resulterar i sin tur i snabbare och effektivare hantering av ärenden. I Stenungsund finns det behov av att tillsätta en sådan sektorsövergripande resurs för att samordna arbetet.

Vidare är samverkan med andra kommuner mycket betydelsefullt, både för att möjliggöra kompetensutveckling genom erfarenhets- och kunskapsutbyte och för att minska sårbarheten i VA-försörjningen. Ett kontinuerligt arbete med fokus på behov av personella resurser samt kompetensutveckling för att uppnå VA-planens mål, ställningstaganden och åtgärder, behöver bedrivas.

4.2 Uppföljning

VA-planeringen behöver följas upp löpande och dokumenten behöver uppdateras vid behov för att kommunen ska få full utdelning av det arbete som lagts ned samt för att få ett så gott stöd som möjligt för det fortsatta arbetet. Den föreslagna VA-plangruppen och den funktion som beslutas vara sammankallande för gruppen är ansvarig för uppföljning av det samlade VA-planarbetet. Gruppen föreslås utgöra ett forum där frågor gällande VA-försörjning inom kommunen kan diskuteras. Förslagsvis har gruppen fasta återkommande möten men kan också sammankallas vid behov.

VA-plangruppen bör kontinuerligt diskutera behov av att uppdatera innehållet i VA-handlingsplanen, speciellt i samband med planering av framtida bebyggelse. Målet är att se över VA-planen en gång per mandatperiod. Det görs med fördel i samband att ta fram en ny planeringsstrategi/översiktsplan. VA-plangruppens medlemmar ska utifrån gemensamma diskussioner genomföra revideringar av VA-handlingsplanens innehåll.

En viktig del i samarbetet kring VA-frågor är att informera övriga enheter om pågående eller utförda åtgärder enligt VA-handlingsplanen samt att inhämta varandras kunskap kring åtgärdernas beröringspunkter med andra enheter. Respektive enhet inom kommunen som har ansvar för genomförandet av VA-planens åtgärder är också ansvarig för uppföljningen av dessa åtgärder.